

УДК 78.072(477.61)

*Ірина Кліш, доцент кафедри народних музичних інструментів та вокалу
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

МАРІЯ СОКІЛ: ТВОРЧИЙ ПОРТРЕТ У РЕАЛІЯХ ЧАСУ

Стаття висвітлює роль Марії Сокіл в розвитку музичної культури України першої половини ХХ ст., зокрема в сфері вокального виконавства.

Ключові слова: *Марія Сокіл, співачка, оперні вистави, звукозаписи, концертний репертуар, педагогічна діяльність.*

Лит. 10.

*Ірина Клиш, доцент кафедры народных музыкальных инструментов и вокала
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко*

МАРІЯ СОКОЛ: ТВОРЧЕСКИЙ ПОРТРЕТ В РЕАЛИЯХ ВРЕМЕНИ

Статья раскрывает значение деятельности Марии Сокил для развития музыкальной культуры Украины первой половины ХХ века, особенно в области вокального исполнительства.

Ключевые слова: *Мария Сокил, певица, оперные спектакли, звукозаписи, концертный репертуар, педагогическая деятельность.*

*Iryna Klish, Associate Prof. Folk Musical Instruments and Vocal
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko*

MARIA SOKIL: CREATIVE PORTRAIT IN REALITY TIME

The article highlights the role of Maria Sokil in the development of musical culture of Ukraine in the first part of the XX century, particularly in the area of vocal performance.

Keywords: *Maria Sokil, singer, opera performances, sound recordings, concert repertoire, pedagogical activity.*

Актуальність проблеми. Серед представників українського вокального мистецтва першої половини ХХ ст. ім'я Марії Сокіл займає особливе місце. Солістка столичної опери, володарка чудового голосу “з відблиском срібла”, яка дарувала слухачам своє мистецтво на відомих сценах світу, дружина українського композитора, диригента і музикознавця Антона Рудницького, педагог стала символом оперного мистецтва і патріотизму.

Варто зазначити, що постать Марії Сокіл не знайшла належного висвітлення у ґрунтовних наукових дослідженнях. Саме тому, актуальність теми полягає у необхідності якомога повніше розкрити творчий шлях миткині.

Мета статті полягає у розкритті ролі Марії Сокіл в розвитку музичної культури України, зокрема в сфері вокального виконавства, аналізі її творчої спадщини і громадської діяльності.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Серед музикознавчих досліджень музичної культури України в галузі вокального мистецтва, в яких згадується ім'я М. Сокіл належать праці І. Лисенка [4 – 6], як довідникового характеру, так і спогади про видатних українських співаків, серед яких особливо цінні згадки про мисткиню її рідного брата Василя Сокола [10] та колеги

О. Колодуба [3]. Цікавим є дослідження чоловіка М. Сокіл – композитора А. Рудницького, в якому є також згадки про співачку [9]. Окремі факти з творчої біографії співачки знаходимо у спогадах Михайла Голинського, якому довелося співпрацювати з виконавицею у різних оперних виставах [1] та новій монографії, присвяченій музичній культурі української діаспори Г. Карась [2]. Цікавими є рецензії на виступи М. Сокіл пера В. Барвінського і С. Людкевича [7].

Виклад основного матеріалу. Співачка, громадська діячка, велика патріотка України – Марія Сокіл упродовж усього свого життя проймалася долею своєї батьківщини, весь свій талант віддавала своєму народові, створила особистий фонд для підтримки української освіти. Своім срібним голосом вона несла у світ чарівну красу і велич співучої України. Її життєвий і творчий шлях є прекрасним прикладом патріотизму і величезної любові до своєї Вітчизни для сьогоденного покоління.

Народилася Марія Сокіл 18 жовтня 1902 року в селі Жеребець, що на Запоріжжі, в сім'ї педагога, письменника і громадського діяча Івана Сокола. За спогадами брата, Василя Сокола, маленька Марія була мрійницею. Її приваблювали потяги, які на далекому обрії зрідка проходили. Вона

згадує: "...Я так любила дивитися на ті, наче іграшкові, вагончики і кожного разу думала, що і для мене приїде чарівний потяг і повезе далеко-далеко" [10, 537]. І ці мрії здійснилися аж через 30 років.

Після закінчення сільської початкової школи, де вчителювали її батьки, дівчинку віддають вчитися до комерційної школи, що у Катеринославі. Марія дуже любила українські пісні і любила співати. Тому почувши спів самодіяльного хору вирішила до нього вступити. Спів молодой співачки з чистим ліричним голосом почув актор українського місцевого театру Антон Хорошун і порекомендував познайомитися з викладачкою музичної школи Зінаїдою Малютіною, котра відразу прийняла Марію у свій клас.

Антон Хорошун, вражений чарівним голосом Марії, запропонував роботу в театрі, де він працював і довірив їй виконати роль Панночки в інсценізації "Вія" М. Гоголя. Успішний виступ спонукав її до продовження вокального вдосконалення у консерваторії (1918 – 1922) клас З. Малютіної. Разом з нею навчався відомий український співак Іван Паторжинський, з яким у подальшому була тісно пов'язана творча співпраця Марії Сокіл.

Згодом у Катеринославі було відкрито оперний театр і першими його співачками були вихованці З. Малютіної Марія Сокіл та Іван Паторжинський. Спочатку вони співали у хорі театру, а пізніше їм доручали перші невеликі ролі. Одного разу захворіла провідна співачка партії Маргарити у "Фаусті" і Марію силоміць випхнули на сцену виконувати цю роль, яку вона знала. Марія згадувала: "Як я вже заспівала – не пам'ятаю, але співала й ходила по сцені ніби непритомна. Знаю, що вистава була вдалою і мені аплодували" [5, 205].

У 1922 році М. Сокіл закінчила консерваторію з Іваном Паторжинським. На випускному екзамені вони виконували уривки з "Русалки" О. Даргомижського та "Фауста" Ш. Гуно. Після закінчення консерваторії її запросили до місцевого театру імені М. Заньковецької, де кілька років вона виступала в "Катерині" М. Аркаса, "Безталанній" І. Карпенка-Карого, "Про що тирса шелестіла" С. Черкасенка. Тут М. Сокіл отримала добру школу драматичної артистки, але розуміла, що її захоплює оперна сцена.

У 1927 році Марію Сокіл запросили до Харківської опери. Тут вона дебютувала у ролі Маргарити в опері "Фауст" Ш. Гуно. Республіканська газета "Вісті" писала: "Перший виступ Марії Сокіл в партії Маргарити в "Фаусті" мав великий успіх і засвідчив, що вона володіє прекрасним голосом і драматичним талантом.

Такої Маргарити ми давно не бачили й не чули" [5, 205]. Цією виставою диригував гастролуючий у Харкові знаменитий німецький диригент Фріц Штідрі. Після вдалого виступу їй доручають виконання таких головних партій, як Татьяна в "Євгенії Онєгіні" П. Чайковського, Снігуроньки в однойменній опері М. Римського-Корсакова, Мікаели в "Кармен" Ж. Бізе, Дездемони в "Отелло" Дж. Верді та Ліу в "Турандоті" Дж. Пуччіні. Успішні виступи в цих партіях допомагають їй стати примадонною столичної опери. Очевидцем великого успіху співачки був її брат Василь Сокіл. Він згадував: "Ці вистави я відвідував по кілька разів і щораз у захопленні слухав голос Марії. Навіть нині, коли минуло стільки років, у моїй пам'яті звучать арії у її виконанні і бурхливі овації, які лунали на її честь у залі" [10, 538].

Поряд з Марією Сокіл у столичному театрі співали такі видатні співаки, як Марія Литвиненко-Вольгемут, Леоніда Балановська, Михайло Гришко, Олександр Шидловський, Іван Паторжинський і запрошений з-за кордону Михайло Голинський. З М. Голинським М. Сокіл співала разом у харківській опері в сезоні 1927 – 28 рр. у операх "Кармен" Ж. Бізе, "Паяци" К. Леонкавалло [1, 369]. Особливо теплі стосунки були з М. Литвиненко-Вольгемут, яка охоче передавала їй свій величезний досвід оперної співачки. В подальшому Марія Сокіл часто згадувала про перші свої кроки оперної кар'єри, як Марія Литвиненко-Вольгемут рекомендувала їй більш серйозно ставитися до свого виходу на сцену і бути дуже зосередженою та спокійною.

Її кар'єра розвивалася доволі швидко. Вона співала Недду в "Паяцах" Р. Леонкавалло, Нурі в "Долині" Д'Альберта та Марильцю в "Тарасі Бульбі" М. Лисенка. Партію Тараса у цій виставі виконував Іван Паторжинський. У своїх спогадах відомий український співак О. Колодуб писав: "Марія Сокіл володіла дуже красивим, дзвінким, з хорошою дикцією голосом, з ледь відчутним тремолованням. Вона завжди збуджувала й хвилювала не тільки слухачів, але й нас, партнерів" [3, 546].

Перші гастролі за рубежом українських митців відбулися в 1928 році у Німеччині, де Марія Сокіл з Іваном Паторжинським та О. Колодубом дали низку концертів у Берліні. А наступного року Марія виступала в Москві. Газета "Правда" в цей час писала: "Прямо сенсаційним був виступ талановитої Марії Сокіл в партії Тетяни в опері "Євгеній Онєгін". Ми познайомилися з співачкою, якій важко знайти рівну в наш час. Добре розвинутий голос, ніжний і дзвінкий, висока майстерність виконання і артистизм, а також її

чарівність викликають ентузіазм публіки, який важко відтворити на папері” [3, 546].

У 1929 році Марія одружилася з диригентом оперного театру Антоном Рудницьким. Син відомої в Західній Україні національно свідомої родини був запрошений зі Львова до Харкова диригентом оперного театру, а також викладав у Харківській консерваторії курс диригування та історії світової музики. З того часу їхні творчі шляхи стали нероздільними.

В наступному році у харківському будинку ім. В. Блакитного відбувся перший концерт Марії Сокіл і Антона Рудницького. Це був початок їхньої творчої діяльності, яку вони проводили на протязі довгих років життя. Вони брали участь у Всесоюзному музичному з’їзді в Ленінграді, де виступали у концертах і в оперних спектаклях. Відома газета “Известия” в той час писала: “...її голос випромінює з досконалістю сильні почуття і красу, якими володіють тільки великі артисти” [3, 546].

У 1930 році М. Сокіл переходить до Київської опери. Цей період був ознаменований новими творчими досягненнями співачки з незрівнянно красивим лірико-драматичним сопрано, як писали рецензенти того часу. Вона була зворушливою Дездемоною та Неддою, драматичною Ліу, Баттерфляй. Заспівала царівну Лебідь і Волхву (“Казка про царя Салтана” та “Садко” М. Рильського-Корсакова) та інші. Співала десять ювілейних вистав “Наталки-Полтавки” в театрі ім. І. Франка на честь вшанування корифея української сцени П. Саксаганського, який виконував роль Возного у цій виставі. Ці виступи запам’яталися талановитій співачці на все життя. Та найвищим досягненням, як писали газети того часу, був створений нею образ Гальки в однойменній опері С. Монюшка.

1930-і роки були ознаменовані розгулом сталінських репресій, арештами багатьох друзів акторів, письменників і композиторів. Кожного дня така доля могла чекати й Антона з Марією. У Антона Рудницького закінчувався контракт і він, як іноземний громадянин, міг безперешкодно повернутися до Львова. Марія була радянською громадянкою і їй не давали дозволу на виїзд за кордон. Для безпечної радянської громадянки не мало жодного значення, що вона вийшла заміж за іноземця. Почалися різні провокації і нестерпний тиск на обох. Рудницькому пропонували радянське громадянство і звання, але він все це відкидав. Антонові заважали проводити оркестрові репетиції, колеги перестали вітатися, уникали розмов зі “зрадницею”, знімали її участь у виставах. Марія Сокіл була дуже вдячна О. Колодубові та М. Донцеві, які не поривали з

ними дружби. В останні дні перед від’їздом, Марія вблагала артистку, яка повинна була співати партію Дездемони в опері “Отелло” Дж. Верді, щоб та надала їй можливість попрощатися з Батьківщиною і заспівати. Артистка зголосилася, що хвора і дирекція вимушена була дозволити Марії вийти на сцену. Зал захоплено аплодував артистці. В кінці вистави усіх, крім Марії, акторів привітали букетами квітів. У розпачі в гримерці вона розплакалась і в цю мить її прийшов привітати з букетом квітів колега О. Колодуб.

Влітку 1932 року Антон Рудницький і Марія Сокіл виїхали в Галичину. У Львові Марію та Антона урочисто зустріли рідні та давні друзі. Буквально через кілька днів вони дали концерт. Їхній друг композитор В. Барвінський писав: “На обрії українського вокального мистецтва, на якому ясним сяйвом палають імена Крушельницької, Мишуги та Менцінського, зійшла нова зірка рівно рядної величини – Марія Сокіл” [5, 207]. Концерт мав великий резонанс серед львівської музичної громадськості. Слід наголосити, що В. Барвінський свої знамениті солоспіви “Ноктюрн” і “Сонет”, створені на слова І. Франка з нагоди ювілейних поетових концертів у Львові 1936 року, написав для Марії Сокіл і нею ж вони були вперше виконані [9, 165].

У червні 1932 року в газеті “Діло” відомий український композитор і музичний критик Станіслав Людкевич пише рецензію на концерт під назвою “Вечір пісень і оперних арій Марії Сокіл” де зазначає що “...сама поява артистки на естраді та її вельми дистингований зовнішній вигляд від першого разу зробили на публіку незвичайно симпатичне враження, то враження те вдержалося й більшало за весь час концерту та перейшло під кінець у велику маніфестацію захоплення всієї публіки. І зовсім справедливо” [7, 531]. Співачці разом з диригентом А. Рудницьким запропонували ангажемент в оперному театрі.

У 1933 році М. Сокіл брала участь у Міжнародному музичному конкурсі у Відні, де здобула перемогу. Австрійська критика високо оцінила вокально-артистичні можливості, а Віденська національна опера запросила на гастролі. З великим успіхом вона співає в опері Дж. Пуччіні “Чіо-Чіо-Сан”. Віденська газета “Neue Freie Press” писала: “Володіючи голосом широкого діапазону й неабиякою музикальністю, Марія Сокіл просто вразила нас і викликала велике захоплення. Це, без сумніву, сьогодні найбільша українська співачка” [5, 208].

Від 1934 року подружжя Марія Сокіл і Антон Рудницький постійно жили в Берліні і гастролювали по всій Європі – Берлін, Відень, Варшава, Краків, Прага. До репертуару співачки

входять твори німецьких, італійських, французьких, польських, чеських, російських і українських пісень, які вона дуже любила і пропагувала.

Музичні критики нагороджували артистку найрізноманітнішими епітетами. Празька газета "Pravo Lidu" (1934) писала: "Надзвичайна артистка зачарувала публіку й перемогла її повністю. Одна її поява уже вражала присутніх, але співачка відкрила нам більш діючі якості: розкішну вокальну майстерність, прекрасний голос, високі ноти якого буквально зачарували нас, рідкісний музичний слух і мистецтво справжнього перевтілення. Ми почули не лише знамениту співачку, а й побачили велику артистку" [5, 208].

У 1935 році Марія Сокіл разом з Антоном Рудницьким гастролювали в Прибалтиці, де брали участь в оперних виставах і сольних концертах. У Ризі вони влаштували симфонічний концерт української музики, де вперше познайомили латишів з перлинами нашої музичної класики. Водночас М. Сокіл співала сольні концерти у Львові, Стрию, Тернополі, Дрогобичі, Коломиї та Станіславі. Співачка виконувала улюблені народні пісні та романси В. Барвінського, Б. Лятошинського, В. Косенка, Л. Ревуцького, А. Рудницького та ін.

За ініціативою і під керівництвом А. Рудницького була здійснена постановка двох українських опер: "Запорожець за Дунаєм" С. Гулака-Артемовського та "Наталки Полтавки" М. Лисенка. Ці спектаклі успішно пройшли в Коломиї, Станіславі, Стрию, Золочеві, Тернополі у Львові та Перемишлі. Головні ролі виконували Марія Сокіл, Михайло Голинський, Іван Романевський, Ольга Лепкова.

На прохання львівської громадськості і за рекомендаціями митрополита Андрея Шептицького подружжя здійснило концертне турне в Америці. У 1937 році вони вилетіли до Америки на зустріч з українськими громадами і провели там 23 концерти. Під час виступів і поїздок М. Сокіл і А. Рудницький збирали кошти на спорудження у Львові української лікарні.

У Америці митці виступали у Нью-Йорку в одному з найбільших концертних залів світу, Детройті, Чикаго, Філадельфії, канадських містах – Торонто, Едмонтоні, Вінніпезі та ін. Високу оцінку їх виступам дав видатний український композитор і диригент Олександр Кошиць у рецензії в часописі "Свобода": "Пані Марія Сокіл має голос надзвичайної краси і свіжості. Її досконало виправлений звук, рівний однаково у всіх регістрах, найширшого діапазону, пронизаний зверху донизу золотою ниткою, що в піаніссімо надає йому якоїсь дивовижної

кришталеві прозорості, а в форте – триумфального блиску й свіжості... Артистка володіє цілим арсеналом технічних засобів і динамічних градацій, так що при досягненні найтрудніших вокальних завдань не відчувається в неї найменших напружень" [5, 209]. У цьому ж році кіностудія у Нью-Йорку запросила М. Сокіл на зйомки фільму "Запорожець за Дунаєм" на роль Одарки. Карася співав відомий український співак Михайло Швець.

Повернувшись до Львова (серпень 1938 року), подружжя передало дев'ять тисяч доларів на завершення будівництва лікарні, за що отримали щире подяку від митрополита А. Шептицького.

Наступного року вони знову здійснили поїздку до Америки, але цього разу вже назавжди. Почалася Друга світова війна. Польщу захопила гітлерівська Німеччина, а Західну Україну Сталін приєднав до "тюрми народів" і повернутися в Україну не було жодної можливості. Як політичні біженці вони мали право вибору місця проживання, купили будинок в 100 кілометрах від Нью-Йорка на ділянці з лісом і пташиною фермою. Це рішення було вимушеним, бо митці не надіялися на заробітки з концертів, тож довелося освоювати пташиний бізнес. На початках їм було важко, бо це обмежувало їх творчу діяльність. Антон Рудницький організував хор, який успішно працював довгі роки і викладала у Філадельфійській консерваторії, а Марія співала тільки у вечірній час [10, 540].

Оперні театри Америки працюють сезонно. Марія виступала в багатьох містах Америки і Канади і репертуар кожного року мусив поповнюватися новими творами. Це зокрема партії: Мімі в "Богемі" Дж. Пуччіні, Ліу в "Турандоті" Дж. Пуччіні, Тетяни і Лізи ("Євгеній Онегін", "Пікова дама" П. Чайковського), Недди ("Паяци" Р. Леонкавалло), Манон ("Манон Леско" Ж. Масне), Маргарити ("Фауст" Ш. Гуно), Олімпії ("Казки Гофмана" Ж. Оффенбаха), Гальки ("Галька" С. Монюшка) та ін.

У 1940 році американська грамофонна фірма "Asch Recording Studios" запропонувала Марії записати альбом платівок. Між іншим сюди увійшли вісім українських народних пісень в опрацюванні А. Рудницького, романси С. Рахманінова і С. Танєєва. Це були перші записи української співачки на американському континенті після знаменитої Соломії Крушельницької. Але, на жаль, якість звучання цих ебонітових платівок була невисокою і переписати їх на диски вже було неможливо [10, 540].

У 1942 році в подружжя народився син Роман, а в 1944 – Доріан. У 1946 році Марія Сокіл покинула сцену і присвятила себе вихованню синів.

Марія Сокіл і Антон Рудницький сумували за Україною, але вимушені були залишатися на чужині. У 1945 році співачка дала сольний концерт у Нью-Йорку, а в 1946 році здійснила велике концертне турне США [2, 366]. 22 березня 1952 року з нагоди 30-річчя композиторської діяльності А. Рудницького в “Carnegie Recital Hall” в Нью-Йорку відбувся концерт з його творів, в якому брали участь відомі виконавці: угорська піаністка А. Ямбор, португальський віолончеліст Ф. Естевес, струнний квартет сестер Шкляр (Канада) і співачка М. Сокіл [2, 254].

У 1958 році на прохання української громадськості Марія Сокіл дала у Філадельфії останній свій концерт, як зазначалось в часописі “Свобода” “величаво, як лебедина пісня” [10, 540].

Власне, від 1958 року Марія Сокіл проводила педагогічну діяльність у Філадельфійській музичній академії, а згодом у власній музичній школі в Томс-Рівері [5, 210]. У 1975 році не стало Антона Рудницького і Марія Сокіл жила самотньо. Її сини Роман (піаніст) і Доріан (віолончеліст) відомі американські музиканти постійно гастролюють по всьому світу. Імена Марії Сокіл та Антона Рудницького були забуті в Україні на цілих 70 років. На превеликий жаль ці імена новим світлом засяяли на чужині. Велич і красу української пісні вона пронесла через усю Європу, США, Канаду. Дуже вболівала за долю своїх батьків і сестер і надіялася, що колись зможе повернутися на свою вільну, квітучу і незалежну Україну.

Після закінчення війни Антон і Марія пожертвували українському народові на відбудову зруйнованої країни 10 тисяч доларів. За це місцеві українські “патріоти, за те що вони допомогли комуністам”, брутально і впродовж років картали подружжя, оголосили бойкот по всіх українських організаціях і заборонили їхню участь у громадських заходах. Знайомі уникали зустрічі, перешкоджали виконанню запланованих концертів. Часи мінялися, змінювалося й відношення між людьми, але як писав брат М. Сокіл – Василь Сокіл “ніхто не вибачився перед Марією і Антоном за тридцятирічне кривдження” [10, 542]. Живучи далеко від своєї Батьківщини, вона робила добро всім, чим тільки могла. Марія ніколи не втрачала віри, що колись збудеться її мрія і Україна стане вільною. Проголошення незалежності України для неї пролунало як якесь чудо. А в 1992 році, вона викреслена з історії української культури, була офіційно запрошена на святкування 125-річчя Київської опери. Брат В. Сокіл згадує: “Тепер вона вийшла усміхнена, величаво, щаслива і сказала, нарешті, про своє щастя і чудо народження

незалежної України. Зала гриміла від оплесків, а вона відчула себе такою омолодженою, ніби летіла Соколом” [10, 543]. Їй тоді пішов 91 рік. Співачка побувала на могилі матері та брата Володимира. Великим болем лишилися марні пошуки місця поховання батька. Відвідала Дніпропетровськ, Харків, Кривий Ріг.

Після смерті чоловіка М. Сокіл поставила собі за мету видати його твори. Найважливішим була постановка його опери в Україні, яка відбулася у 1995 році на сцені Київської опери [3, 547]. Опера Антона Рудницького “Анна Ярославна” пройшла з великим успіхом. На прем’єрі Марія була разом з синами Романом і Доріаном. Це було справжнє родинне свято. У листі до свого брата Василя вона писала: “Ці роки були для мене чудом. Я визнана. Україна прийняла мене як загублену і знайдену дитину. Моє ім’я разом із Тосиним повернуто в історію моєї Батьківщини, і я відчуваю на серці таке заспокоєння, немов би народилася. Здійснилося, вважай мій дорогий братику, найважливіше завдання мого життя. Тепер можна і померати. Тільки ні, я хочу дожити до утвердження цілковитої державності Вітчизни” [10, 543 – 544]. 20 січня 1999 року Марія Сокіл відійшла у вічність. Вона мала приховану форму невиліковної хвороби – лейкемії.

За всіх умов Марія ніколи не втрачала впевненості у своїх силах і у всьому давала собі раду. В останні роки започаткувала фонд свого імені на початковій школі. Вона була переконана, що патріотичне виховання з молодшого віку через певний час дасть надійно свідомі сили будівників держави. Марія не обмежувалася допомогою шкільній освіті, а давала матеріальну підтримку Києво-Могилянській академії. Своє ім’я вона увічнила у створеному освітньому фонді. Вона керувалася ясними думками і судженнями при створенні фонду: “Наше старше покоління задурманене, налякане й несвідоме свого роду-племені. Тільки молоде покоління може нас врятувати. Починати треба знизу, від початкових шкіл. Діти змалку повинні знати, хто вони, якого народу діти, й виростати національно свідомими й здатними збудувати країну, рівну з передовими країнами світу” [10, 545]. Ці думки стали заповітом славетної співачки-патріотки майбутнім поколінням українців.

Висновки. Важко собі уявити українську музичну культуру без такого імені, як Марія Сокіл. Покинувши сцену, вона безперестанно думала про майбутнє нашого музичного майбуття, виховувала артистичне нове покоління, допомагала талановитій молоді в Україні. Знати, вшановувати і пропагувати творчість всіх талановитих українських митців, які, проживаючи

ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

в діаспорі, не забули свого коріння і, проймаючись долею своєї рідної землі, весь свій талант віддали народові – наш обов'язок.

1. Голинський М. Спогади / Михайло Голинський / Упорядники: Г. Тихобаєва, І. Криворучка, Д. Білавич. – Львів: Априорі, 2006. – 616 с.

2. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія / Ганна Карась. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. – 1164 с.

3. Колодуб О. Зустрічі з Марією Сокіл / Олександр Колодуб // Лисенко І. Українські співаки у спогадах сучасників. – К.: Рада, 2003. – С. 545 – 547.

4. Лисенко І. Велика патріотка України / Іван Лисенко // Лисенко І. Українські співаки у спогадах сучасників. – К.: Рада, 2003. – С. 549 – 550.

5. Лисенко І. Голос з відблиском срібла (Марія

Сокіл) / Іван Лисенко // Лисенко І. Музики сонячні дзвони. – К.: Рада, 2004. – С. 204 – 210.

6. Лисенко І. Співаки України (Сокіл Марія Іванівна). Енциклопедичне видання. – К.: Знання, 2011. – С. 510 – 511.

7. Людкевич С. Вечір пісень і оперних арій Марії Сокіл / Станіслав Людкевич // Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи. – Т. 2. / Упорядник З. Штундер. – Львів: Дивосвіт, 2000. – С. 531 – 532.

8. Поліщук А. Кристалевий голос / Андрій Поліщук // Лисенко І. Українські співаки у спогадах сучасників. – К.: Рада, 2003. – С. 547 – 549.

9. Рудницький А. Українська музика: історично-критичний огляд / Антон Рудницький. – Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1963. – 406 с.

10. Сокіл В. Моя сестра Марія / Василь Сокіл // Лисенко І. Українські співаки у спогадах сучасників. – К.: Рада, 2003. – С. 536 – 545.

Стаття надійшла до редакції 16.06.2015

УДК 371.68:004:37

Сергій Зелінський, аспірант кафедри педагогіки

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Старобільськ

ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядаються дидактичні принципи особистісно орієнтованого навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, дидактичні принципи.

Літ. 9.

Сергей Зелинский, аспирант кафедры педагогики

Луганского национального университета имени Тараса Шевченко, г. Старобельск

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ЛИЧНОСТНО ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНФОРМАЦИОННО- КОМУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В статье рассматриваются дидактические принципы личностно-ориентированного обучения с использованием информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, дидактические принципы.

Serhiy Zelinskiy, Graduate the Department of Pedagogy

Luhansk National University by T.Shevchenko, Starobilsk

DIDACTIC PRINCIPLES OF STUDENT-CENTERED LEARNING USING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

The article deals with didactic principles of personality-oriented learning using information and communication technologies.

Keywords: information and communication technologies, didactic principles.

Актуальність теми визначається, тим що на сучасному етапі інформатизації освіти є велика необхідність застосування засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в процесі вивчення всіх навчальних предметів. Процеси інформатизації освіти зумовлюють перебудову

дидактичних принципів особистісно орієнтованого навчання у освітньому середовищі. Особливістю такого середовища є те, що для оптимальної організації навчального процесу необхідно застосовувати засоби ІКТ та володіти методикою їх застосування у навчальному процесі. З одного боку, нові особистісно